

HENKILÖKUVASSA TUOMO SIITONEN

Haastateltavana *Betoni*-lehden henkilögalleriassa on tällä kertaa arkkitehti, professori *Tuomo Siitonen* (s. 1946 Helsingissä).

”Arkkitehdin ammatti oli minulle selvä jo koulun alaluokilta lähtien. Enkä ole valintaa katunut”, Tuomo Siitonen kertoo uravalintansa taustaa.

Hyvältä piirtäjältä myös matematiikka sujui. ”Matemaattisesta ajattelutavasta on arkkitehdin ammatissa hyötyä. Arkkitehtoniseen ongelmanratkaisuun liittyy yleensä sekä taiteellinen että analyyttinen käsittely. Arkkitehtuurin tulisi pystyä tarjoamaan sekä täyteläisiä aistikokemuksia että älyllistä mielihyvää”, hän arvioi.

”Taisi mennä kuin elokuvassa”, hän kuvaa opiskelujen aloittamista. ”Siihen aikaan arkkitehtiosastolle pyrkiminen oli moniviikkoinen prosessi, joka alkoi juuri matematiikalla. Jo ensivaiheen jälkeen

minulle oli muistaakseni kertynyt pisteitä niin että sisäänpääsy oli selvä juttu”, hän muistelee.

OPETUSRESURSSIEN NIUKENTAMINEN HUOLESTUTTA

Tuomo Siitosella on edelleen kiinteä yhteys opiskelijoihin. Jo 1970-luvulta lähtien hän on näet suunnittelutyön ohella toiminut TKK:ssa tuntiopettajana. Vuonna 1993 hänet nimitettiin asuntopuunnittelun professorin virkaan.

Syksyllä voimaan tuleva uusi korkeakoululaki kirpaisee myös arkkitehtiopintoja: ”Opiskeluajat ovat arkkitehtiosastolla olleet perinteisesti pitkiä, osin opiskelun ohessa tapahtuneen ansiotyön johdosta.

Realistinen lukujärjestys viidelle vuodelle, joka sisältäisi kaiken välttämättömän, on vaikea laatia”, Tuomo Siitonen toteaa.

Jo tietotekniikan valmiuksien opettaminen vaatii laajan tuntimäärän. Samoin EU-direktiivit määrittävät, että tietyt asiat on hallittava, jotta tutkinto kelppaa myös kansainvälisesti. Opiskeluajan lyhentämisproblematiikkaa on puitu TKK:n arkkitehtiosastollakin paljon. Keinoiksi on tarjottu opetusmenetelmien tehostamisen lisäksi sitä, että opiskelijat pidentävät lukuvuotta.

Tuomo Siitosen mielestä opetuksen resurssien niukentaminen on ristiriidassa sen kanssa, että suomalaisen odotetaan tulevaisuudessa kilpailevan maailmalla juuri taidoillaan ja osaamisellaan. ”Miten jatkossa koulutetaan arkkitehteja, jotka taidoillaan menestyvät myös maailmalla. Suomalainen arkkitehtikoulutushan on ollut arvostettua ja edelleen meille tulee paljon ulkomaisia opiskelijoita.”

TKK:ssa on yhden vuosioton verran ulkomaisia arkkitehtiopiskelijoita. Kolmannen vuoden jälkeen opetuskin on pääosin englanninkielistä. ”Tosin se ei ole ihan ongelmatonta. Suomalaisopiskelija saattaa kärsiä siitä, että esimerkiksi kritiikit joudutaan antamaan englanninkielellä. Kyse on silloin asioista, joista ei välttämättä suomeksikaan ole aina helppo ilmaista, vieras kieli karsii herkästi vivahdeet”, Tuomo Siitonen pohtii.

Hän harmittelee, että kielitaidon korostamisessa unohtetaan usein suomenkielisen ilmaisutaidon tärkeys: ”Toivottavasti uuden yliopistolain mukanaan tuoma kandidaattityö parantaa osaltaan opiskelijoiden kirjallisia taitoja.”

SUUNNITTELIJAN JA OPETTAJAN TYÖT LIMITYVÄT

Kysymykseen opetus- ja suunnittelutyön yhdistämisestä, Tuomo Siitonen vastaa, että toimistolla tulee tehtyä paljon myös opiskeluun liittyvää valmistelutyötä. ”Opetuksen kannalta on mielestäni välttämättöntä, että opettaja on aktiivisesti mukana myös käytännön suunnittelutyössä”, hän korostaa.

Hän itse opiskeli arkkitehdiksi keskimääräistä nopeammin, seitsemässä vuodessa. ”Olin opiskelujen ohessa töissä taloudellisista syistä jo toiselta vuosikurssilta lähtien.”

Opiskeluaikana 1960-70-luvun vaihteessa syntyi myös viiden arkkitehtiopiskelijan toimisto Katras, Kaavoitus- ja rakennussuunnittelutoimisto. Katraan

1 Purjehduksessa Tuomo Siitosta kiehtoo sen monipuolisuus: luonnon ja luonnonvoimien hallinnan lisäksi purjehdukseen liittyy niin rakenteiden ja materiaalien optimointia, kuin sosiaalisten taitojen testaamista.

viisi nimeä: *Nurmela, Raimoranta, Tasa, Helin, Siitonen*, ovat kaikki edelleen suomalaisarkkitehtuurin tunnettuja ja arvostettuja nimiä. "Viiden hengen porukka jakaantui kahteen osaan 80-luvun alussa, jolloin Nurmela, Raimoranta ja Tasa perustivat oman toimistonsa. Jatkoimme Pekka Helinin kanssa ja jaoimme yhteisen toimistomme kahtia vuonna 1999", Tuomo Siitonen kertoo työhistoriaansa.

VIISI VANHAA OVEA

Tuomo Siitosen arkkitehtiura lähti käyntiin samalla tapaa kuin monen nykyarkkitehdinkin, yhteisiä kilpailuja opiskelukaverien kanssa tehden: "Aloittaminen oli silloin paljon yksinkertaisempaa, koska ei tarvittu laitteistoihin sellaisia pääomia kuin nykyään."

Katraan investointi oli Ruoholahden romukaupasta ostetut viisi vanhaa ovea. "Hankimme lautatarhasta raakalautaa ja teimme niille pukkijalat. Osastonjohtajalta saimme luvan viedä nämä piirustuspöytämme korkeakoulun väestönsuojaan. Ensimmäiseksi teimme pohjoismaisen kilpailun, jossa heti pärjäsimmekin."

Arkkitehtikilpailut ovat Tuomo Siitosen mukaan Suomessa hyvä, toimiva systeemi, jonka kautta

myös uudet alalle tulevat pääsevät oikeisiin töihin kiinni. "Muistaakseni mekin voitimme kolme kilpailua saman vuoden aikana. Vaikka osa oli vielä teekareita, rakennuttajat luottivat kilpailun tulokseen, eivätkä pelänneet antaa kilpailussa menestyneelle toimeksiantoa."

Hän kertoo, että töitä tehtiin valtavalla motivaatiolla, eikä kelloon juuri katsottu. "Itsekin olin alkuvaiheessa vielä töissä

Arto Sipisen toimistossa ja kilpailuja Katraan nimissä tehtiin usein yövuorossa. Työhön suhtautuminen on niistä ajoista muuttunut. Sinällään se on aivan ymmärrettävää ja hyväkin. Toisaalta sitoutumisella ja motivaatiolla on arkkitehdin työnsä arvonsa", hän muotoilee.

JOKAISessa KOHTEESSA HAASTEENSA

Tuomo Siitonen on tehnyt vuosien varrella hyvin monipuolisia kohteita: asuinrakennuksia, erityisasumiskohteita, toimisto- ja liiketaloja, julkisia rakennuksia, korjauskohteita, kaupunkisuunnitteluun liittyviä hankkeita, jopa huonekaluja. Jo Helsingin Ruoholahdesta, kävelymatkan päässä toimistolta, on kaksi isoa kohdetta: Nokian tutkimuskeskus ja viime vuonna valmistunut Helsingin Oikeustalo.

2

Arkkitehti Tuomo Siitosen mukaan jokainen kohde on suunnittelijalle kiinnostava ja haastava – usein tosin varsin eri tavoin. Haastavuutta voi tuoda niin käyttötarkoitus, ympäristö kuin rakenteisiin tai talotyyppeihin liittyvät kehittämisajatuksat. Joskus haastavinta on kustannusraami "Tavoitteena on aina myös taiteellinen tuoreus. Haluan välttää urautumista ja ajatella joka kohteessa asiat uusiksi."

Onko hänellä omia suosikkeja? "On, kaikki kohteet ovat omalla laillaan kiinnostavia", hän vastaa.

"Kaikissa kohteissa on omat haasteensa. Aika moniin töihin on liittynyt joko rakenteisiin tai talotyyppeihin liittyvää kehittämisajatuksia. Joissakin on ollut haastava kustannusraami tai vaikea kaupunkikuvallinen tilanne", hän selittää.

ARKKITEHDIN ROOLI ON MUUTTUNUT

Arkkitehtisuunnittelun työmäärässä ei Tuomo Siitosen mukaan ole periaatteessa mitään rajaa. "Rajotte on yleensä taloudellinen, palkkiopoliitikaasta ja aikatauluista johtuva."

Muutokset rakennusprojektin organisoinnissa ovat muuttaneet selkeästi myös arkkitehdin roolia. "Organisaatio on segmentoitunut aikaisempaa tiu-

kemmin, erikoisaloja ja -asiantuntijoita on nykykoh-teissa huomattavasti aikaisempaa enemmän. Muu-toksia ovat tuoneet myös tuoteosakauppa sekä ra-kennusmateriaalien ja valmiiden järjestelmien määrän lisääntyminen. Paljon rakennusosiin liitty-vää tietämystä on nykyään jossain muualla kuin suunnittelijalla. Ennen arkkitehti piirsi puuikkunat ikkunadetaljeista lähtien, nyt ne ovat valmisosia”, hän kertoo esimerkin.

Pääsuunnittelijan valta-vastuu -akseli kaipaa hä-nen mielestään vielä kehittämistä ja selkiyttämistä. ”Pääsuunnittelijalta edellytetään isoa vastuuta, joka ei ole oikeassa suhteessa hänen nykyisiin vai-kutusmahdollisuuksiinsa.”

ARKKITEHTUURILLA JA MATERIAALILLA LUONTEVA YHTEYS

Entä Tuomo Siitosen suhde rakennusmateriaaleihin? ”Taiteellinen tuoreus on aina yksi tavoite. Ma-teriaalin täytyy olla luontevaa rakenteen käyttötar-koituksen ja paikan suhteen. Sellainen predestinaa-tio-oppi, jossa rakennuksen materiaali on ennalta määrätty, mutta kaikki muu vapaata, tuntuu keino-tekoiselta.”

Betoninkäytöstään Tuomo Siitonen on saanut muun muassa kaksi Vuoden Betonirakenne -tunnus-tusta: vuonna 1992 Joensuun kirjastosta ja vuonna 2004 Helsingin Oikeustalosta. Salmisaareen van-haan tehdasrakennukseen tehty oikeustalo osoitti hänen mukaansa erinomaisesti paikallavaletun run-gon muotoilumahdollisuudet esimerkiksi leikkaa-malla ja mantteloimalla. ”Samalla se osoitti, että betoni on erittäin käyttökelpoinen myös ekologises-ta näkökulmasta”, hän huomauttaa.

Tuomo Siitonen pitää tutkimus- ja kehityshank-keisiin osallistumista hedelmällisenä arkkitehdin työn kannalta. Betoniin liittyen hän on osallistunut mm. Asukas-BES ja TAT-projekteihin. ”Betonissa on mielestäni edelleen kehittämispotentiaalia monel-la osa-alueella sekä teollisen elementtitekniikan että teollisen paikallavalun osalta: työmaatekniik-ka, pintakäsittelyt, kuitubetoni, arkkitehtonisista mahdollisuuksista puhumattakaan”, hän listaa.

Kiinnostusta materiaalien mahdollisuuksiin osoittaa sekin että 1980-luvulla Tuomo Siitonen teki hiilikuitutuolin prototyypin. ”Sain siihen val-tion apurahankin. Sen verran tuote oli ilmeisesti aikaansa edellä, ettei se päätynyt tuotantoon. Hiilikuitu ei materiaalina ollut niin pitkälle esi-

valmistettua kuin nykyään.”

Hän on mukana myös moderni puukaupunki -hankkeessa. Hänen lasin ja teräksen taidokasta käyttöään näkyy puolestaan Nokian tutkimuskes-kuksessa. Punatiilijulkisivuja on ainakin vastaval-mistuneessa VTT:n Digitalossa ja 1990-luvulla ra-kennetussa Asumispalvelukeskus Wilhelmiinassa.

VTT Digitalossa on sovellettu Tuottava Toimisto -tutkimuksen tuloksia, jossa Tuomo Siitonen oli mu-kana. Digitalossa välipohjan rakennekorkeutta ma-dallettiin TT-laatta-ontelolaattaratkaisulla. Juuri talotekniikan tilavaatimusten kasvu on Siitosen mu-kaan yksi haaste myös arkkitehdille. ”

SOTERA YHDISTÄÄ ARKKITEHTUURIN JA TEKNIIKAN

Tuomo Siitonen kertoo, että suunnittelutehtävät ovat pääosin löytyneet kotimaasta. ”Pohjoismaisiin kilpailuihin olen jonkin verran osallistunut. Hiljat-tain voitimme Riikassa toimistotalokilpailun, jonka toteutus on piakkoin käynnistymässä. Isoin ulko-maankohde, joka tehtiin kokonaan suomalaisvoim-in, oli Moskovan suurlähetystön laajennus.”

Korkeakoulun kautta kansainvälistä yhteistyötä ja kontakteja on tullut runsaasti. Tuomo Siitonen on mm. Sosiaali- ja terveydenhuollon tekniikan ja ra-kentamisen instituutin, Soteran johtaja. Sen tutki-musalueita ovat rakennusten suunnittelu ja raken-taminen, alaan liittyvä tietoliikennetekniikka, tieto-tekniikka ja toimintojen automatisointi sekä apuvä-lineteknologia. Soterassa tekevät yhteistyötä TTK:n arkkitehtuurin, lääketieteellisen tekniikan, tietoliikennelaboratorion, sovelletun elektroniikan ja kor-jausrakentamisen osastojen edustajat.

Soteran ideana on tuoda uusia näkökulmia eri osa-alueille: ”Arkkitehtuurissa ei toimita valmiin ti-laohjelman kimpussa vaan mietitään asiakaspro-sesseja ja toimenpideprosesseja terveydenhuollon rakennuksissa. Laitteet, prosessit ja arkkitehtuuri mietitään kokonaisuutena. Se on juuri sitä, mitä kunnat tarvitsevat lähtiessään suunnittelemaan so-siaali- ja terveydenhuollon hankkeitaan järkeviksi kokonaisuudeksi lähtien ajanvarausjärjestelmistä hoitotoimenpiteisiin.”

”Yhteistyö esimerkiksi japanilaisten kanssa on ollut vilkasta. Olemme tehneet suunnitelmia mm. Kiinaan ja Baltiassa on toteutettu pilottihankkeita”, Tuomo Siitonen kertoo.

MUSIIKKIA JA PURJEHDUSTA

Arkkitehtitoimisto Tuomo Siitonen Oy:n parinkym-menen hengen toimisto sijaitsee Helsingin Lautta-saarella Veneentekijäntiellä. Jo osoite antaa siis vinkkiä Tuomo Siitosen purjehdusharrastuksesta. Vene on kävelymatkan päässä niin työpaikalta kuin Lauttasaarella sijaitsevasta kodistakin.

”Purjehduksessa kiehtoo sen monipuolisuus: luonto, luonnonvoimat ja niiden hyväksikäyttö, ma-teriaalitekniikka ja rakenteet sekä myös avomeri-purjehduksen sosiaalinen ulottuvuus. Vaikkapa se, miten saa kahdeksan ihmistä kylmässä ja märässä toimimaan saman päämäärän hyväksi”, hän luette-lee. Siitosen miehistön sosiaaliset taidot testattiin muun muassa Atlantin ylipurjehduskilpailussa 1990-luvun alkupuolella, kun he purjehtivat 18 vuo-rokaudessa Kanarialta Bahamaan.

”Purjehdus sisältää paljon kiinnostavaa myös tekniikan näkökulmasta: paikannusta, elektroniikan käyttöä, rakenteellista optimointia ja tilamitoitusta. Purjehtimisen idea kiteytyy siihen, että mitä vähem-män aiheuttaa häiriötä luonnon tilanteelle sitä pa-remmin purjevene kulkee. Lisäksi veneen on pidet-tävä vettä ja liikuttava, rakennuksenhan ei tarvitse kuin pitää vettä”, hän naurahtaa.

Myös musiikki kiehtoo. Tuomo on innostunut uu-delleen nuoruuden harrastuksestaan, pianonsoitosta. Hän kertoo soittavansa lähes päivittäin: ”Toki vain omaksi ja perheeni iloksi. Aloitin kuitenkin uu-delleen soittotunnit. Huomasin näet, että itsekseen soittaessa vanhojen maneerien poiskitkeminen on ylivoimaisen vaikeaa.”

Asuntosuunnittelun professori kertoo oman asu-mismuotonsa olevan sellainen kuin suurimmalla osalla suomalaisista: ”Asumme vuonna 1974 val-mistuneessa elementtitalossa.”

Hän laskee suunnitteleensa toistatuhatta asun-toa: ”Tulevista asukkaista olen kuitenkin tuntenut vain muutaman etukäteen.” Arkkitehdillä pitäisi edelleen kaiken muun tiedon ohella olla myös eläy-tymiskykyä, hän korostaa. ”Asuntosuunnittelussa-kin kritisoidaan nyt sitä, että suunnitellaan keski-vertoihimiselle. Sellaistahan ei todellisuudessa ole olemassa, joten tilojen joustavuus korostuu suun-nittelussa entistä enemmän.”

Sirkka Saarinen